

Türkiye’de Mesleki Müzik Eğitiminin Yeni Açılan Üniversiteler, Fakülteler ve Bölümler Bağlamında İncelenmesi

An Analysis of Professional Music Education in the Context of Newly Opened Universities, Faculties and Departments of Music in Turkey

Murat GÖK

Öz

Bu çalışmada, Türkiye’de sayısal anlamda hızlı bir artış gösteren mesleki müzik eğitimi lisans programları yeni açılan üniversiteler, fakülteler, konservatuvarlar ve bölümler bağlamında incelenmiştir. Araştırmada mesleki müzik eğitimi lisans programlarındaki artış, hem yeni açılan üniversiteler hem de mevcut ve daha eski üniversitelere kurulan yeni fakülteler, konservatuvarlar ve bölümler ile birlikte ele alınmıştır. Araştırmanın bir diğer amacı da, Türkiye’de mesleki müzik eğitimi veren lisans programlarını program çıktısı ve istihdam olanakları bakımından değerlendirmektir. Bu amaçla Türkiye’de mesleki müzik eğitimi veren lisans programları türleri açısından sınıflandırılarak, program çıktıları bakımından istihdam alanlarına yönelik sayısal verilerle birlikte incelenmiştir. Çalışmanın evrenini Türkiye’de lisans düzeyinde mesleki müzik eğitimi veren Yükseköğretim Kurulu’na bağlı kurumlar oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeyerek çalışılabilir evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. Çalışmada Türkiye’de mesleki müzik eğitim veren 116 mesleki müzik programı/türü saptanmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi, verilerin sunumunda ise betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada irdelenen ana problem çerçevesinde, Türkiye’de yeni üniversite ve program açma anomalisi olarak tanımlanan olgunun, mesleki müzik eğitimi veren yükseköğretim kurumlarına da yansıdığı gözlenmiştir. Ayrıca çalışmada, yeni açılan üniversitelere bağlı olarak artan mesleki müzik eğitimi programlarının kendi aralarında kuruluş biçimleri, program içerikleri, program çıktıları ve eğitim-istihdam ilişkileri bakımından tutarsız bir görünüm sergiledikleri saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Yeni açılan üniversiteler, Mesleki müzik eğitimi, Müzik lisans programları, İstihdam

ABSTRACT

In this study, professional music education undergraduate programs which are showing a rapid increase in the numerical sense in Turkey have been examined in the context of the faculties, newly established universities, music departments and conservatory. In the research, the increase in professional music education undergraduate programs was handled both with newly opened universities and with new faculties, conservatories and musical departments established in existing and older universities. Another aim of the study is to evaluate professional music education undergraduate programs in terms of program output and employment opportunities in Turkey. For this purpose, professional music education bachelor programs are classified according to the program types together with quantitative data for the area in terms of employment outcomes. The universe of the study consists of subsidiary institutions under Turkish Higher Education Council that offer professional music education at the bachelor degree level. In the research, it was aimed to reach the whole of the universe by not conducting sample selection. Working in professional music education in Turkey 116 professional music undergraduate

Gök M. (2018). Türkiye’de mesleki müzik eğitiminin yeni açılan üniversiteler, fakülteler ve bölümler bağlamında incelenmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 8(2), 280-297. <https://doi.org/10.5961/jhes.2018.271>

Murat GÖK (✉)

ORCID ID: 0000-0002-1349-6856

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Türk Müziği Devlet Konservatuarı, Van, Türkiye
Van Yüzüncü Yıl University, Turkish Music State Conservatory, Van, Turkey
muratgoek@gmail.com

Geliş Tarihi/Received : 06.03.2017

Kabul Tarihi/Accepted : 12.02.2018

program/type is determined. Qualitative research method was used in the study and descriptive analysis is used in the presentation of the data. Within the framework of the main problem investigated in the study, the phenomenon that is defined as the anomaly of opening a new university and, correspondingly, opening a new program, is seen to be reflected on the higher education that offer professional music education. Furthermore, it is found in the study that professional music education programs that increase due to newly opened universities, display an inconsistent outlook among themselves regarding structures, contents of the programs, output of the programs, and education-employment relationships.

Keywords: Newly opened universities, Professional music education, Music undergraduate programs, Employment

GİRİŞ

Günümüz sanayi toplumları açısından mesleki eğitim, nitelikli iş gücünün yaratılması, bu iş gücünün dönüştürülmesi ve yeniden üretiminin sağlanması açısından son derece önemlidir. Gelişmiş toplumlar, ihtiyaç duydukları iş gücünü belirli planlama esaslarına göre belirlerler. Bu planlama, toplumlara kendi geleceklerini üretim araçları ve ilişkileri açısından yeniden belirleme imkânı verir. İnsan kaynağı olarak da tanımlanabilecek işgücünün nitelikli bir şekilde yönlendirilmesi kuşkusuz sistemli ve planlı eğitim politikaları ile mümkün olabilmektedir. Bir ülkenin eğitim politikası, eğitimin nasıl yönetildiği, denetlendiği, planlandığı ve finanse edildiği ekonomi ile ilintilidir (Toprakçı & Güngör, 2014).

Toplumların gelişmişliği çoğu zaman, eğitilmiş insan gücüne bağlı olarak değerlendirilmektedir (İçli, 2001; Tok, 2012). Gelişmiş ve gelişmekte olan toplumlar eğitim sürecini iyi yönetebilmek için planlamaya ihtiyaç duyarlar. Örgütsel anlamda planlamanın en üst birimi devlettir. Devletler, insanlık birikiminin total bir çıktısı durumunda olan teknoloji, bilim, sanayi ve fen alanlarında yaşanan gelişmeleri göz önüne alarak toplumsal iş bölümünü düzenleyecek istihdam stratejilerine ihtiyaç duyarlar. Bu düzenleme sürecinde hazırlanan ekonomik kalkınma planları ve istihdam stratejileri mesleki eğitim faaliyetlerini etkiler. Bu anlamda eğitsel planlama bir tür politik ve sosyo-ekonomik sürece işaret eder.

Eğitim toplumsal, bireysel, ekonomik ve siyasal işlevleri olan karmaşık bir sistemdir. Eğitim kurumu, yalnızca okul sistemini kapsamakla kalmayıp toplumdaki diğer kurumlarla da ilişkilidir. Eğitim sorunları günümüzde yalnızca eğitim alanının tasarrufunda olmayıp, yerel ve ulusal politika gündemlerinin de merkezi haline gelmektedir (Henig, 2013). İşgücü, istihdam ve üretim ilişkilerinde sürekli değişimin yer aldığı ekonomi kurumu da eğitim politikaları ile ilişkilidir (İçli, 2001). Eğitim arzının da talebinin de ekonomik sistemle ilişkisi bulunmaktadır. Devletler nüfusu, sosyal beklentileri, ekonomik beklentileri, bilimsel ve teknolojik değişim öğelerini göz önüne alarak eğitim politikalarını belirlerler. Bu alanlarda yapılan yanlış yatırımlar yüksek bir eğitim ve ekonomi zayıflığı olarak geri dönebilir. Çünkü eğitim, çıktılarının zamana yayılması nedeniyle yüksek maliyetli bir olgudur. Eğitim hizmetinin yürütülmesinin ve hizmetten yararlanmanın eğitim maliyeti olarak tanımlanan belli bir maliyeti vardır (Korkmaz, 2006). Ekonomik ve kurumsal koşulların sanayileşmiş ülkeler arasında oldukça çeşitli olduğu göz önüne alındığında, mesleki eğitim ve öğretim faaliyetlerinin sürdürülebilir

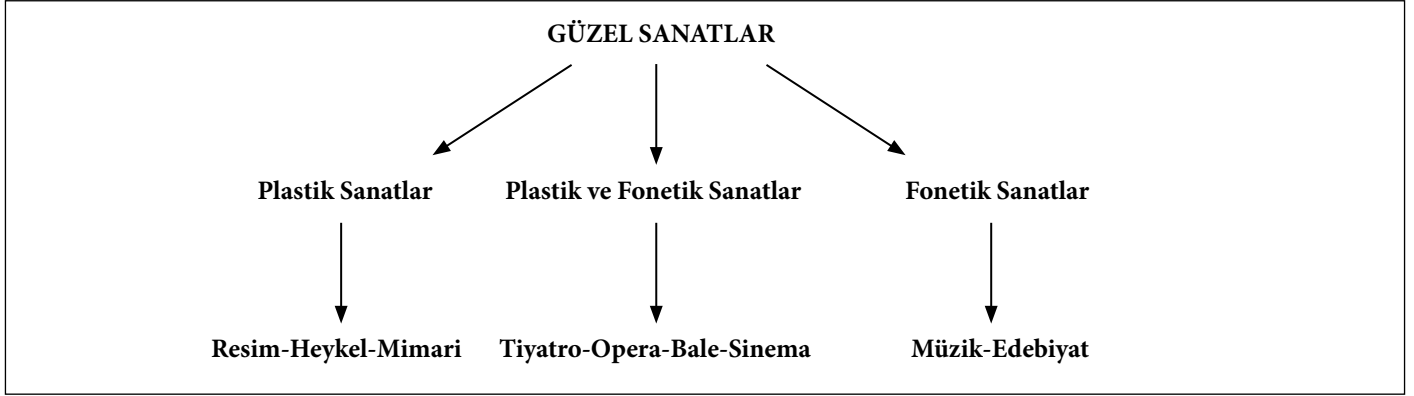
olması için politikacıların mevcut ekonomik kaynakları dikkatli bir şekilde inceleyerek, politikalarını bu kaynaklar üzerine inşa etmeleri gerekmektedir (Eichhorst et al., 2015).

Eğitim politikalarına ilişkin araştırmalar, son yıllarda iktidar veya hükümet otoritelerinin eğitim alanındaki politik kararlarının ve nüfuzunun önemli oranda arttığını göstermektedir. (Conley, 2003; Galey, 2015). Türkiye’de de cumhuriyetin kuruluşundan günümüze değin, eğitim politikaları hiçbir zaman siyasi etkiden bağımsız biçimlenmemiştir. Ancak, küresel anlamda da, yerel anlamda da siyasilerin eğitimi şekillendirmelerine ilişkin tarihsel arzularının; ‘eğitimi ve akademik’ kişilerin eğitim alanındaki inisiyatifini giderek daralttığı söylenebilir (Henig, 2013: 19).

Üniversiteler toplumların şekillenmesinde, nitelikli iş gücü yetişmesinde ve bilimsel-kültürel birikimin arttırılmasında öncü kurumlardır. Türkiye’de özellikle son 15 yılda, ülke genelindeki üniversite sayısını arttırmaya yönelik önemli bir çaba olduğu gözlenmektedir. Türkiye’de 1923’ten 2003’e değin 76 üniversite kurulmuşken, 2003-2015 döneminde 108 üniversite kurulmuştur. Bu nicel büyümede iktidarın “her il’e üniversite” politikasıyla beraber, piyasa koşullarında şekillenen vakıf üniversitelerindeki artışın birlikte rolü bulunmaktadır. Eğitimi bir sistem olarak ele aldığımızda, yukarıda özetlenen sosyo-ekonomik ve siyasal kararların yükseköğretim kurumlarını ve akademik alanı nasıl etkilediği sorunsalı doğmaktadır.

Amaç

Bu araştırmada, güzel sanatlar eğitiminin bir kolu olan mesleki müzik eğitimi, yeni açılan üniversiteler, fakülteler, bölümler ve programlar bağlamında ele alınmıştır. Araştırmada mesleki müzik eğitimi lisans programlarındaki artış hem yeni açılan üniversiteler hem de mevcut ve daha eski üniversitelere kurulan yeni fakülte, konservatuvar ve bölümlerle birlikte değerlendirilmiştir. Araştırmanın bir diğer amacı Türkiye’de mesleki müzik eğitimi veren lisans programlarını program çıktısı ve istihdam olanakları bakımından değerlendirmektir. Bu amaçla Türkiye’de mesleki müzik eğitimi veren lisans programları, program türleri açısından sınıflandırılarak, program çıktıları bakımından istihdam alanlarına yönelik sayısal verilerle birlikte incelenmiştir. Araştırmada ele alınan sorunsal çerçevesinde mesleki müzik eğitimi veren lisans türleri “anabilim dalı, bölüm ve ana sanat dalları” olarak yinelenmek yerine Yükseköğretim Kurulu (YÖK)’nun ortalama dört yıl süren üniversite veya yüksekokul lisans eğitimi için kullandığı ‘program’ terimi ile kısaltılarak ‘lisans eğitimi veren müzik öğretim programları’ şeklinde kullanılmıştır.

Şekil 1: Güzel sanatlar alanının sınıflandırılması.

Mesleki Müzik Eğitimi

Mesleki eğitim en genel tanımıyla insanların belirli özellikleri olan iş kolları için mesleki eğitim kurumlarında aldıkları eğitim olarak tanımlanabilir. Mesleki eğitim insanların teknik, bilimsel, teknolojik veya yeteneksel gelişimini artırmayı hedefler. Eğitimin bir boyutu olan sanat eğitimi, bireylerin yetenekleri ve ilgilerine göre seçtikleri başlıca alanlarda, kendi istekleri doğrultusunda davranış değiştirme sürecidir (Aras, 2011). Sanat eğitimi, görsel sanatlar ve sahne sanatları alanında standartlara dayalı, okul ve öğrenim düzeyine göre ele alınan, sanat eğitmeni tarafından temel müfredatın bir parçası olarak verilen eğitimdir (Efland, 1989). Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Sanat Etkinlikleri Öğretim Kılavuzu'nda güzel sanatları Şekil 1'deki gibi sınıflandırır (MEB, 2006).

Çağdaş eğitim bilim, sanat ve teknik olarak üç genel konu alanında belli bir felsefi bütünlük içinde düzenlenip gerçekleştirilmeye çalışılır. Müzik eğitimi ise, daha çok sessel ve işitsel nitelikli bir sanat eğitimi olarak güzel sanatlar eğitiminin en önemli dallarından birini oluşturur (Uçan, 2005). Türkiye'de müzik eğitimi genel müzik eğitimi, amatör müzik eğitimi ve mesleki müzik eğitimi olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Özel okul veya vakıf üniversitelerinin müfredatlarındaki 'esnemeleri' hariç tutarsak, genel ve mesleki müzik eğitimi büyük oranda YÖK ve MEB aracılığı ile devletin şekillendirdiğini söyleyebiliriz. Genel müzik eğitimi, Türkiye'de okul öncesi eğitiminden ortaöğretim bitimine kadar çeşitli yoğunluklarda verilir. Genel müzik eğitiminde öğretim faaliyetlerini okul öncesi ve ilköğretim birinci kademedede dördüncü sınıfa kadar okul öncesi ve sınıf öğretmenleri yürütür. Dördüncü sınıftan sekizinci sınıfın sonuna kadar olan süreçte ise müzik branş öğretmenleri görev alırlar. Ortaöğretim evresinde seçmeli olarak yer alan müzik dersini yine müzik öğretmenleri yürütür. Genel müzik eğitiminin esasları, içeriği, amaçları, haftalık ders saatleri ve programı MEB tarafından belirlenir. Mesleki müzik eğitimi ise 'müzik alanının bütünü, bir kolunu ya da dalını seçen; müziğe belli düzeyde yetenekli kişilere yönelik olup, dalın, işin ya da mesleğin gerektirdiği müziksel davranışları ve birikimi kazandırmayı amaçlar' (Uçan, 1992). Türkiye'de mesleki müzik eğitimi, orta öğretim düzeyinde konservatuvarlarda ve Anadolu Güzel Sanatlar liseleri müzik bölümlerinde verilmektedir. Mesleki

müzik eğitimi yükseköğretim düzeyinde ise üniversitelerin eğitim fakültelerine bağlı güzel sanatlar eğitimi bölümü müzik öğretmenliği anabilim dallarında, konservatuvarlarda, müzik ve sahne sanatları bölümlerinde ve güzel sanatlar fakülteleri'ne bağlı müzik bölümlerinde verilmektedir. Mesleki müzik eğitimi bu bölümler içinde anabilim ve ana sanat dalları olarak yapılmıştır. Yukarıda sayılan mesleki müzik eğitimi veren kurumlar eğitim programlarında esnek olmakla birlikte örgütsel bağ anlamında YÖK'e bağlıdırlar.

Müzik öğretmeni yetiştiren kurumların yapısı, işleyişi ve programı cumhuriyetin kuruluşundan günümüze çeşitli zamanlarda değişikliğe uğramıştır. Bu çerçevede şu anki işleyişin iskeletini oluşturan son değişiklikler 1982 ve 1997 yıllarında yapılmıştır (Gün-Duru & Köse, 2012). 1982'de yükseköğretim kurumlarının üniversitelere devredilmesiyle öğretmen yetiştiren bu kurumlar eğitim fakülteleri bünyesine devredilmiş ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun kapsamına girmiştir. 1997 yılında, eğitim fakültelerinin bölüm ve anabilim dallarında gidilen bu düzenlemeyle eğitim fakültesi müzik eğitimi bölümü, güzel sanatlar eğitimi bölümü müzik eğitimi anabilim dalı olarak yeniden yapılandırılmıştır. Bu değişiklikler YÖK yetkileri kapsamında gerçekleştiğinden fakülte, bölüm ve anabilim dalı amaçları yönünden Yükseköğretim Kanununda belirtilen görev ve sorumluluklarını korumuşlardır (Yayla, 2004). 1998-1999 yıllarında eğitim fakülteleri müzik öğretmenliği anabilim dallarında gidilen bazı değişikliklerle öğretmenlik mesleğini biçimlendiren dersler programda önemli ölçüde arttırılmıştır.

Konservatuvarlar ise en genel tanımıyla sanatçı yetiştirirler. YÖK'ün tanımına göre konservatuvar 'müzik ve sahne sanatlarında sanatçı yetiştiren yükseköğretim kurumudur' (YÖK, 2006: 16). MEB'e göre konservatuvar, bünyesinde hazırlık birimleri olarak ilköğretim ve ortaöğretim kurumları da açılabilen, müzik ve sahne sanatlarında sanatçı yetiştiren bir yüksekokuldur (MEB, 2013). Türkiye'de genel tanımlardan yola çıkılarak konservatuvarların amacı 'müzik, sahne sanatları ve müzikoloji alanlarında sanat/bilim dallarının özelliklerine uygun olarak ortaöğretim, lise, lisans ve lisansüstü düzeyinde sanatçı/bilim insanı yetiştiren kurum' olarak tanımlanabilir. Türkiye'de konservatuvarlar genellikle bölüm, sanat ve ana sanat dalları olarak yapılanmaktadır. Genel yapılanma çerçevesi incelendiğinde

konservatuvarların müzik, sahne sanatları ve müzikoloji bölümlerinden oluştuğu görülmektedir. Bu bölümlere bağlı sanat dalı, ana sanat dalı ve anabilim dalları konservatuvarların çerçeve akademik teşkilat yapısını oluşturur.

Türkiye’de yükseköğretim lisans düzeyinde eğitim veren mesleki müzik eğitimi kurum türleri ve akademik açıdan bağlı oldukları birimler aşağıda örnekleri ile verilmiştir:

- Eğitim fakültelerine bağlı müzik öğretmenliği anabilim dalı (örn., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı)
- Güzel sanatlar fakültelerine bağlı müzik bölümü (örn., Kırıkkale Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü)
- Güzel sanatlar fakültelerine bağlı müzik bilimleri bölümü (örn., Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Bölümü)
- Güzel sanatlar üniversitesi (örn., Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi)
- Devlet konservatuvarı (örn., Çukurova Üniversitesi Devlet Konservatuvarı)
- Müzik ve sahne sanatları fakültesi (örn., Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi)
- Türk müziği devlet konservatuvarı (örn., Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı)
- Güzel sanatlar fakültesine bağlı müzik ve sahne sanatları bölümü (örn., Nevşehir Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik ve Sahne Sanatları Bölümü)
- Güzel sanatlar tasarım ve mimarlık fakültesine bağlı müzik bölümü (örn., Medipol Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Türk Müziği Bölümü)
- Sanat ve tasarım fakültesine bağlı müzik ve sahne sanatları bölümü (örn., Yıldız Teknik Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Müzik ve Sahne Sanatları Bölümü)
- Sosyal ve beşeri bilimler fakültesi müzik bölümü (örn., İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi Müzik Bölümü)

Mesleki müzik eğitimi veren programların akademik teşkilatlanma biçimlerine bakıldığında çok çeşitli fakültelelere bağlı farklı bölümler olduğu görülmektedir. Fakülteler bir üniversitenin, öğrenim alanı veya uzmanlık konusu bakımından ayrılmış kollarından her biridir. Bu anlamda mesleki müzik eğitimi veren programların dağınık bir teşkilatlanma yolu izledikleri görülmektedir.

Türkiye’de Yeni Açılan Üniversiteler

1950’li yıllarda sayıları artırılmaya başlanan devlet üniversitelerinin sayı artışlarına ilişkin dönüm noktaları 1973-1975 dönemi, 1982, 1992, 2006-2008 dönemi olarak sınıflandırılabilir. Bu dönemlerdeki gelişmeler incelendiğinde ülkemizde üniversite kurulmasının başlıca iki gerekçeye dayandırıldığı görülmektedir. Bunlar, ekonomik ve politik gerekçeler olarak ele alınabilir (Arap-Kavili, 2010). Türkiye’de 1982 yılına kadar açılan üniver-

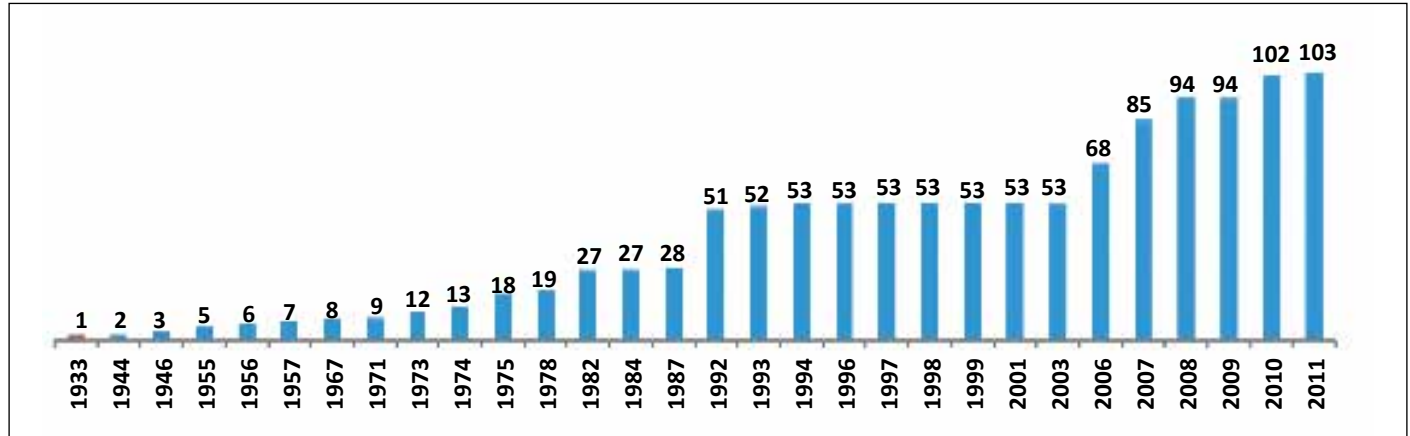
site sayısı 19’dur. Bu üniversitelerin çoğu büyük kentlerde ve bölgesel anlamda coğrafi bölgelerin başat şehirlerinde açılmıştır. 1982 yılına kadar olan süreçte kent merkezlerinde ve bölge merkezi olarak seçilen illere üniversite açılması, Cumhuriyetin kuruluş dönemlerinde ifade edilen düşünce ve politikalarla paraleldir. Türkiye’de üniversitelerin nicel artışı 1992 yılıyla birlikte farklı bir seyir almıştır. 1992 yılında ikisi enstitü olmak üzere 24 devlet üniversitesi açılması, 2007 yılında 17’si devlet, 5’i vakıf olmak üzere 23 yeni üniversitenin kurulması, üniversite kurmada siyasi kararların önemine işaret etmenin yanında, üniversiteye ilişkin zihinsel temsilin dışavurumu olarak da görülebilir (Vatansever & Gezici-Yalçın, 2015). 2006 yılından önce 77 olan toplam üniversite sayısı 2006 yılından sonra yaklaşık %115’lik artış göstermiş ve 165’e yükselmiştir. Böylece 1992 yılı ile beraber 2006 yılının da Türk yükseköğretiminde üniversite sayılarında görülen artış bakımından önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. 1933’den 2006 yılına kadar 73 yılda 77 üniversite kurulmuş, ancak 2006’dan 2011 yılına kadar 6 yılda 88 üniversite kurulmuştur (Günay & Günay, 2011). Vatansever ve Gezici-Yalçın (2015)’a göre vakıf üniversitelerindeki artış da göz önüne alındığında Türkiye’de genel olarak yeni üniversite açma/kurma anomalisi diye nitelenebilecek bir durum olduğu söylenebilir. YÖK verilerine göre 2015 yılı itibariye Türkiye’de 104 devlet, 72 vakıf, 8 vakıf meslek yüksekokulu olmak üzere toplam 184 üniversite bulunmaktadır (YÖK, 2015). Türkiye’de yıllara göre devlet üniversitelerinin sayısı Grafik 1’de verilmiştir (Günay & Günay, 2011).

Türkiye’de devlet ve vakıf üniversitelerinin yıllara göre dağılımı Grafik 2’de verilmiştir.

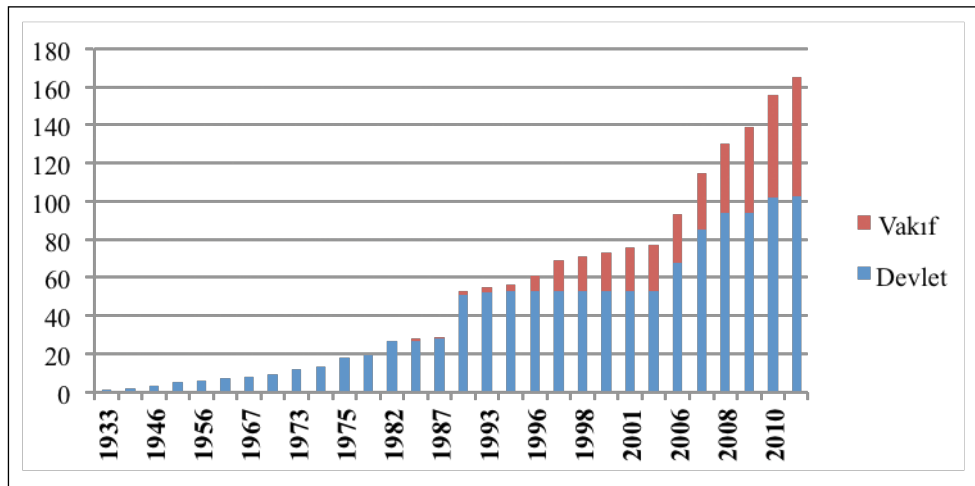
Hem devlet hem de vakıf üniversitesi sayılarındaki artış birlikte değerlendirildiğinde üzerinde uzlaşılan temel görüşün siyasal etki, ekonomik etki ve eğitimdeki neo-liberal politikalar olduğu görülmektedir (Arap-Kavili, 2010; İnal, 2009; Vatansever & Gezici-Yalçın, 2015). Üniversitelerin kurulmasındaki doğrudan ve dolaylı etkiler şöyle sıralanabilir:

- Yerel ekonomiye katkı
- Üniversitenin istihdam yaratması
- Üniversitenin çalışanlarının ve öğrencilerinin yerel ekonomiyi oluşturan unsurlardan mal ve hizmet talebinde bulunmaları (Arap Kavili, 2010).

Türkiye’de yeni üniversitelerin açılması kararlarındaki siyasal etkiler ise yukarıda özetlenen ekonomik gerekçelerle paraleldir. Türkiye’de iktidarda bulunan siyasal partiler, parti programlarında belirttikleri eğitim siyasalarını Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) aracılığı ile ülke genelinde hayata geçirirler (Tok, 2012). Özellikle ekonomik yönden geri kalmış il ve ilçe merkezlerinde üniversite, enstitü veya yüksekokul açılmasında temel etmen bölgeye veya ilçeye ekonomik, sosyal veya sanayi hareketlilik kazandırmak olmuştur. Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarında, yükseköğretimdeki okullaşma oranının ve öğretim üyesi sayısının artırılacağı belirtilmektedir (Tok, 2012). Nicel anlamdaki bu artış, günümüzde üniversitelerin nitel yönünün sorgulanmasını da zorunlu bir sonuç olarak beraberinde getirmiştir. Evrensel anlamdaki ‘üniversite’nin en başat özelliklerinden biri

Grafik 1: Türkiye’de yıllara göre devlet üniversitelerinin sayısı (Günay & Günay, 2011).

Grafik 2: Türkiye’de devlet ve vakıf üniversitelerinin yıllara göre nicel dağılımı.

olan bilimsel bilgi üretimi için gerekli araştırma alt yapısının oluşturulması oldukça maliyetli ve uzun soluklu bir süreçtir. Üniversiteler evrensel normlarda kurumsallaşmış akademik disipline ulaşabilmek için alanında uzmanlaşmış ve kürsüleri olan öğretim üyelerine, yardımcı öğretim elemanlarına, 21. yüzyıl koşullarına uygun araştırma laboratuvarlarına, kütüphanelere ve uygun dersliklere ihtiyaç duymaktadır. Nicel artışa paralel olarak kalite artışının sağlanmasının kuşkusuz büyük bir maliyeti olacaktır. Sanayi yatırımlarından farklı olarak üniversite sistemde kalitenin artırılmasında ‘zaman’ kavramı da ikinci ya da gizli bir ekonomik maliyeti beraberinde getirmektedir. Yeni açılan üniversitelerde istihdam edilecek akademisyenlerin yetiştirilmesi uzun yıllara yayılan bir süreçtir. Üniversitelerin nitel dönüşümünde ihtiyaç duyduğu ekonomik kaynak, YÖK aracılığıyla hükümetlerin tekelindedir. Bu durum üniversiteler açısından siyasal bir bağımlılığı da beraberinde getirmektedir. Akademik gerekliliklerden çok, dönemin politik ihtiyaçlarına göre açılan üniversiteler, üniversitelerin zaten geri olan kalitelerini daha da gerilere çekmiştir (Demirer, Duran, & Orhangazi, 2000).

Yeni Açılan Üniversiteler Bağlamında Mesleki Müzik Eğitimi

Yeni açılan devlet üniversiteleri ve vakıf üniversiteleri ile birlik-

te bu kurumlar bünyesinde açılan mesleki müzik eğitimi veren program, bölüm ya da fakülte sayısı da gün geçtikçe artmaktadır (Topoğlu & İşgörür, 2013). Üniversite bünyesinde kurulan mesleki müzik eğitimi kurumlarının programları ders içerikleri, uzmanlık alanları, hedefleri ve amaçları açısından farklılıklar gösterir. Uçan (2005)’a göre, müzik ve performans sanatları fakültelerindeki ve devlet konservatuvarlarındaki müzik bölümlerinden müzisyenler; güzel sanatlar fakültelerinden, müzik bilimleri ve müzikoloji bölümlerinden müzik bilimcileri; devlet konservatuvarlarının enstrüman yapım bölümlerinden çalgı yapım teknisyenleri, eğitim fakültelerinden ve güzel sanatlar eğitimi bölümlerinden de müzik öğretmenleri yetişmektedir. Eğitim fakültelerine bağlı müzik öğretmenliği anabilim dallarının amacı ilköğretim, lise ve dengi meslek okullarında müzik derslerini okutacak, müzik eğitimi çalışmalarını yürütecek ve çevrelerinde bu alanda rehber olabilecek nitelikte öğretmen yetiştirmektir. Müzik öğretmenliği anabilim dallarının program içeriğini müzik öğretmenin ihtiyaç duyduğu temel müzikal bilgi ve beceriler ile öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği pedagojik formasyon bilgileri oluşturur. Pedagojik formasyon dersleri, YÖK’ün öğretmenlik programları için öngördüğü eğitim fakültesi ortak dersleridir. Türkiye’de klasik batı müziği eğitimi veren devlet konservatuvarları, Devlet Senfoni Orkestralarının, Devlet

Tablo 1: Batı Müziği Devlet Konservatuvarlarının Bölüm ve Ana Sanat Dalları

Müzik Bölümü	Sahne Sanatları Bölümü	Müzikoloji Bölümü
Kompozisyon ve Orkestra Şefliği Ana sanat Dalı	Tiyatro Ana sanat Dalı	Müzikoloji Bilim Dalı
Yaylı Çalgılar Ana sanat Dalı	Opera Ana sanat Dalı	Etno-müzikoloji ve Folklor
Üfleme ve Vurmalı Çalgılar Ana sanat Dalı	Bale Ana sanat Dalı	Geleneksel ve Modal Müzikler Anabilim Dalı
Piyano Ana sanat Dalı		

Opera ve Devlet Opera ve Bale kurumlarının ve konservatuvarların ihtiyaçları doğrultusunda sanatçı ve eğitici yetiştirmesini amaçlayan kurumlardır (Topoğlu & İşgörür, 2013). Batı müziği temelli devlet konservatuvarlarının kuruluş yapıları üniversitelere göre farklılıklar göstermekle birlikte genel yapılanmaları Tablo 1’de gösterilmektedir.

Türk müziği devlet konservatuvarları, geleneksel türk müziği alanlarında icracı, besteci, yorumcu, eğitimi ve araştırmacı sanatçılar yetiştirmektedir. Türk müziği devlet konservatuvarlarının bünyesinde Türk sanat müziği ana sanat dalı, Türk halk müziği ana sanat dalı ve Türk halk oyunları ana sanat dalı ve zaman zaman geleneksel Türk müziği bölümleri bulunmaktadır. Türk müziği devlet konservatuvarı mezunları icracı, araştırmacı, akademisyen, eğitimi gibi görevlerde bulunmanın yanı sıra Türk Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT)’nda, Kültür Bakanlığı devlet korolarında, klasik Türk müziği korolarında ve halk müziği topluluklarında sanatçı olarak görev alabilmektedirler¹

YÖNTEM

Çalışmanın Modeli

Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmayı, ‘gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma’ olarak tanımlamak mümkündür (Yıldırım & Şimşek, 2008: 39). Genel itibari ile nitel araştırmacı gözlem, görüşme ve dokümanlardan yola çıkarak kavramları, anlamları ve ilişkileri açıklayarak süreci sürdürür (Merriam, 1998; akt. Karadağ, 2010).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye’de lisans düzeyinde mesleki müzik eğitimi veren YÖK’e bağlı kurumlar oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeyerek çalışılabilir evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. Araştırmada Türkiye’de mesleki müzik eğitimi veren kurumlar yükseköğretim kurumuna bağlı lisans programları ve birinci öğretim ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca lisans düzeyinde mesleki müzik eğitimi veren kurumlara bağlı oyunculuk ana sanat dalı, bale sanat dalı ve çalgı yapım bölümleri araştırmaya dâhil edilmemiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evreninde yer alan Türkiye’deki

mesleki müzik eğitimi veren kurumlara ilişkin veriler, YÖK’te yer alan devlet ve vakıf üniversitelerinin bölüm başkanlıkları, konservatuvar müdürlükleri ve öğrenci daire başkanlıklarından elde edilmiştir. Verilerin sunumunda betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz, nitel çözümlemelerdeki verilerin özgün biçimlerine sadık kalınarak kişilerin söylediklerinden, yazdıklarından ve dokümanların içeriklerinden doğrudan alınmış yapılarak, betimsel bir yaklaşımla verilerin sunumudur (Karadağ, 2010).

BULGULAR

Türkiye’de Lisans Düzeyinde Mesleki Müzik Eğitimi Veren Üniversiteler

Türkiye’de lisans düzeyinde mesleki müzik eğitimi veren üniversiteler kurum türü, mesleki müzik eğitiminin türü, öğrenci sayıları, üniversitede ilgili programın kuruluş yılı ve eğitim sürecinin durumu ile birlikte Tablo 2’de belirtilmiştir.

Tablo 2’de yer alan veriler ilgili üniversitelerin resmi internet sitelerinden, bölüm başkanı veya müdür düzeyindeki akademik personelden ve öğrenci işleri daire başkanlıklarından elde edilmiştir. Türkiye’de 2016 yılı itibariyle yükseköğretim lisans programları düzeyinde mesleki müzik eğitimi veren 116 program/bölüm/fakülte/anabilim dalı saptanmıştır (Tablo 2). Tablo 2’de belirtilen öğrenci sayılarına kimi konservatuvar veya sahne sanatları fakültelerinde yer alan klasik bale sanat dalı, oyunculuk sanat dalı, çalgı yapım bölümü ile tiyatro bölümü öğrencileri dâhil değildir.

Türkiye’de Kuruluş Yıllarına Göre Mesleki Müzik Eğitimi Veren Programlar

Türkiye’de mesleki müzik eğitimi veren lisans programları sayısında özellikle 2005 yılından itibaren fark edilir bir artış olduğu gözlemlenmektedir. 2005 yılından günümüze değin gözlemlenen bu artış, Türkiye’deki üniversite sayılarındaki artışla paraleldir. Mesleki müzik eğitimi veren lisans programlarında en yüksek artış yılları sekiz yeni program (anabilim dalı/konservatuvar/müzik bölümü) ile 1992 yılı, yedi program ile 2006 yılı ve 13 yeni program ile 2007 yılıdır. Bu durumda açılan mesleki müzik eğitimi lisans programlarının eski üniversitelerde değil, çoğunlukla yeni kurulan üniversitelerde olduğu söylenebilir. Türkiye’de 1923’ten 2003 yılına kadar geçen 70 senede açılan mesleki müzik eğitimi veren lisans programı sayısı 55’tir. Bu sayı içerisindeki mesleki müzik eğitimi lisans programlarının 50’si devlet üniversitesi içerisinde, beşi vakıf üniversitesi içerisinde

¹http://www.tmdk.itu.edu.tr/tr/main/page_detail/127.

Tablo 2: Türkiye’de Mesleki Müzik Eğitimi Veren Lisans Programları**

Sıra	Üniversite Adı	Kurum Türü	Program/Tür	İl	Öğrenci Sayısı	Kuruluş Yılı	Eğitim Süreci
1	Abant İzzet Baysal	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Bolu	160	1994	Aktif
2	Adıyaman	Devlet	Konservatuvar	Adıyaman	69	2006	Kısmen*
3	Adnan Menderes	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Aydın	120	1992	Aktif
4	Adnan Menderes	Devlet	Konservatuvar	Aydın	60	2005	Aktif
5	Afyon Kocatepe	Devlet	Konservatuvar	Afyon	225	2001	Aktif
6	Ağrı İbrahim Çeçen	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Ağrı	76	2007	Kısmen*
7	Ahi Evran	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Kırşehir	-	2012	-
8	Akdeniz	Devlet		Antalya	-	2010	-
9	Akdeniz	Devlet	Güzel Sanatlar Fakültesi	Antalya	100	2003	Aktif
10	Akdeniz	Devlet	Konservatuvar	Antalya	200	1999	Aktif
11	Aksaray	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Aksaray	-	2006	-
12	Anadolu	Devlet	Konservatuvar	Eskişehir	73	1986	Aktif
13	Ankara	Devlet	Konservatuvar	Ankara	174	2012	Aktif
14	Ardahan	Devlet	Güzel Sanatlar Fakültesi	Ardahan	-	2013	-
15	Artvin Çoruh	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Artvin	-	2007	-
16	Atatürk	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Erzurum	160	1992	Aktif
17	Atatürk	Devlet	Güzel Sanatlar Fakültesi	Erzurum	120	1995	Aktif
18	Balıkesir	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Balıkesir	160	2002	Aktif
19	Bartın	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Bartın	-	2010	-
20	Başkent	Vakıf	Konservatuvar	Ankara	240	2003	Aktif
21	Batman	Devlet	Güzel Sanatlar Fakültesi	Batman	58	2007	Kısmen*
22	Bayburt	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Bayburt	-	2008	-
23	Bitlis Eren	Vakıf	Güzel Sanatlar Fakültesi	Bitlis	-	2007	-
24	Bozok	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Yozgat	-	2008	-
25	Bülent Ecevit	Devlet	Konservatuvar	Zonguldak	105	2007	Aktif
26	Celal Bayar	Devlet	Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi	Manisa	-	2015	-
27	Cumhuriyet Üniversitesi	Devlet	Güzel Sanatlar Fakültesi	Sivas	160	2002	Aktif
28	Cumhuriyet Üniversitesi	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Sivas	120	1995	Aktif
29	Çanakkale 18 Mart	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Çanakkale	120	1996	Aktif
30	Çankırı Karatekin	Devlet	Güzel Sanatlar Fakültesi/Müzik Teknolojisi	Çankırı	22	2012	Kısmen*
31	Çukurova	Devlet	Konservatuvar	Adana	220	1992	Aktif
32	Dicle	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Diyarbakır	-	-	-
33	Dicle	Devlet	Konservatuvar	Diyarbakır	212	2002	Aktif
34	Dokuz Eylül	Devlet	Müzik Öğretmenliği	İzmir	120	1982	Aktif
35	Dokuz Eylül	Devlet	Konservatuvar	İzmir	170	1982	Aktif
36	Düzce	Devlet	Sanat,Tasarım ve Mimarlık Fakültesi	Düzce	-	2010	-
37	Ege	Devlet	Türk Musikisi Konservatuvar	İzmir	380	1983	Aktif
38	Erciyes	Devlet	Güzel Sanatlar Fakültesi	Kayseri	100	1996	Aktif
39	Erzincan	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Erzincan	150	1999	Aktif

Tablo 2: Devam

Sıra	Üniversite Adı	Kurum Türü	Program/Tür	İl	Öğrenci Sayısı	Kuruluş Yılı	Eğitim Süreci
40	Gazi	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Ankara	200	1924	Aktif
41	Gazi	Devlet	Konservatuvar	Ankara	100	2012	Aktif
42	Gaziantep	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Gaziantep	-	2002	-
43	Gaziantep	Devlet	Konservatuvar	Gaziantep	100	1998	Aktif
44	Gaziosmanpaşa	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Tokat	100	2000	Aktif
45	Giresun	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Giresun	-	2011	-
46	Giresun	Devlet	Konservatuvar	Giresun	-	2008	-
47	Hacettepe	Devlet	Konservatuvar	Ankara	261	1936	Aktif
48	Hakkari	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Hakkari	-	2011	-
49	Haliç	Vakıf	Konservatuvar	İstanbul	Veri yok	2000	Aktif
50	Harran	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Şanlıurfa	180	2007	Aktif
51	Harran	Devlet	Konservatuvar	Şanlıurfa	1	2013	Kısmen*
52	Hitit	Devlet	Güzel Sanatlar Fakültesi	Çorum	-	2013	-
53	İğdır	Devlet	Güzel Sanatlar Fakültesi	İğdır	-	2011	-
54	İhsan Doğramacı Bilkent	Vakıf	Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi	Ankara	40	1986	Aktif
55	İnönü	Devlet	Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi	Malatya	90	2001	Aktif
56	İnönü	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Malatya	170	1990	Aktif
57	İnönü	Devlet	Konservatuvar	Malatya	90	2007	Aktif
58	İstanbul Bilgi	Vakıf	Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi Müzik Bölümü	İstanbul	50	1998	Aktif
59	İstanbul Medeniyet	Devlet	Müzik Öğretmenliği	İstanbul	-	2010	-
60	İstanbul Medipol	Vakıf	Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık	İstanbul	30	2009	Kısmen*
61	İstanbul Teknik	Devlet	Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı	İstanbul	614	1975	Aktif
62	İstanbul	Devlet	Konservatuvarı	İstanbul	136	1986	Aktif
63	Kafkas	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Kars	-	2000	-
64	Kafkas	Devlet	Güzel Sanatlar Fakültesi	Kars	-	2011	-
65	Kafkas	Devlet	Konservatuvar	Kars	125	2003	Aktif
66	Kahramanmaraş Sütçü İmam	Devlet	Güzel Sanatlar Fakültesi	Kahramanmaraş	-	2006	-
67	Karabük	Devlet	Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi	Karabük	91	2008	Aktif
68	Karadeniz Teknik	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Trabzon	200	1988	Aktif
69	Karadeniz Teknik	Devlet	Konservatuvar	Trabzon	40	2008	Kısmen*
70	Kastamonu	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Kastamonu	-	2006	-
71	Kırıkkale	Devlet	Güzel Sanatlar Fakültesi	Kırıkkale	184	2005	Aktif
72	Kocaeli	Devlet	Konservatuvar	Kocaeli	74	2005	Aktif
73	Kocaeli	Devlet	Müzik Öğretmenliği	-	-	2002	-
74	Kocaeli	Devlet	Güzel Sanatlar Fakültesi	Kocaeli	140	1997	Aktif
75	Mardin Artuklu	Devlet	Konservatuvar	Mardin	-	2007	-
76	Marmara	Devlet	Güzel Sanatlar Fakültesi	İstanbul	200	2006	Aktif

Tablo 2: Devam

Sıra	Üniversite Adı	Kurum Türü	Program/Tür	İl	Öğrenci Sayısı	Kuruluş Yılı	Eğitim Süreci
77	Marmara	Devlet	Müzik Öğretmenliği	İstanbul	200	1980	Aktif
78	Mehmet Akif Ersoy	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Burdur	150	1993	Aktif
79	Mersin	Devlet	Konservatuvar	Mersin	345	1994	Aktif
80	Mimar Sinan Güzel Sanatlar	Devlet	Konservatuvar	İstanbul	128	1970	Aktif
81	Muğla Sıtkı Koçman	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Muğla	120	1992	Aktif
82	Mustafa Kemal	Devlet	Konservatuvar	Hatay	51	2007	Aktif
83	Mustafa Kemal	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Hatay	-	2007	-
84	Muş Alparslan	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Muş	-	2007	-
85	Namık Kemal	Devlet	Türk Müziği Konservatuvar	Tekirdağ	-	2013	-
86	Necmettin Erbakan	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Konya	160	1987	Aktif
87	Necmettin Erbakan	Devlet	Güzel Sanatlar Fakültesi	Konya	-	2013	-
88	Necmettin Erbakan	Devlet	Konservatuvar	Konya	-	2012	-
89	Nevşehir Hacı Bektaş Veli	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Nevşehir	-	2011	-
90	Nevşehir Hacı Bektaş Veli	Devlet	Güzel Sanatlar Fakültesi	Nevşehir	80	2011	Kısmen*
91	Niğde	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Niğde	120	1992	Aktif
92	Niğde	Devlet	Türk Müziği Konservatuvar	Niğde	25	2000	Kısmen*
93	Okan	Vakıf	Güzel Sanatlar Fakültesi	İstanbul	10	1999	Kısmen*
94	Ondokuz Mayıs	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Samsun	120	1999	Aktif
95	Ondokuz Mayıs	Devlet	Konservatuvar	Samsun	10	2014	Kısmen*
96	Ordu	Devlet	Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi	Ordu	227	2012	Aktif
97	Osman Gazi	Devlet	Konservatuvar	Eskişehir	-	2007	-
98	Pamukkale	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Denizli	139	1995	Aktif
99	Pamukkale	Devlet	Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi	Denizli	-	2012	-
100	Recep Tayyip Erdoğan	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Rize	-	2006	-
101	Sakarya	Devlet	Konservatuvar	Sakarya	230	2000	Aktif
102	Selçuk	Devlet	Konservatuvar	Konya	50	1992	Aktif
103	Sinop	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Sinop	-	2007	-
104	Süleyman Demirel	Devlet	Güzel Sanatlar Fakültesi	Isparta	60	2003	Aktif
105	Trakya	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Edirne	120	1992	Aktif
106	Trakya	Devlet	Konservatuvar	Edirne	46	1992	Aktif
107	Tunceli	Devlet	Güzel Sanatlar Fakültesi	Tunceli	-	2008	-
108	Uludağ	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Bursa	120	1981	Aktif
109	Uludağ	Devlet	Konservatuvar	Bursa	40	1998	Aktif
110	Yaşar	Vakıf	Sanat ve Tasarım Fakültesi	İzmir	100	2008	Aktif
111	Yıldırım Beyazıt	Devlet	Türk Müziği Konservatuvarı	Ankara	45	2013	Kısmen*
112	Yıldız Teknik	Devlet	Sanat Tasarım Fakültesi	İstanbul	193	1998	Aktif
113	Yüzüncü Yıl	Devlet	Müzik Öğretmenliği	Van	120	1994	Aktif
114	Yüzüncü Yıl	Devlet	Türk Müziği Devlet Konservatuvarı	Van	140	2014	Aktif

Kısmen*: Henüz lisans eğitiminde 4 yıl doldurmadığı için tüm sınıf/dönem kontenjanı dolu olmayan veya kuruluş aşamasında olduğu için tüm ana sanat dalları aktif olmayan program. **Veriler 2016 yılına aittir.

yer almaktadır. 2004 yılından 2015 yılına kadarki süreçte toplam 61 yeni fakülte, bölüm, anabilim dalı ya da konservatuvar açılmıştır. Bunların 56'sı devlet, beşi vakıf üniversiteleri içerisinde yer almaktadır. Cumhuriyetin ilanından sonraki ilk 70 yılda açılardan daha fazla fakülte, bölüm, anabilim dalı ya da konservatuvar son 12 yılda (2004-2015) açılmıştır. Bu durumda yeni açılan üniversiteler bağlamında mesleki müzik eğitimi veren lisans programlarında yoğun bir artış olduğundan söz edilebilir. Türkiye'de mesleki müzik eğitimi veren lisans programlarının yıllara göre sayıları Grafik 3'te verilmiştir.

Türkiye'de Kuruluş Türüne Göre Mesleki Müzik Eğitimi Veren Lisans Programları

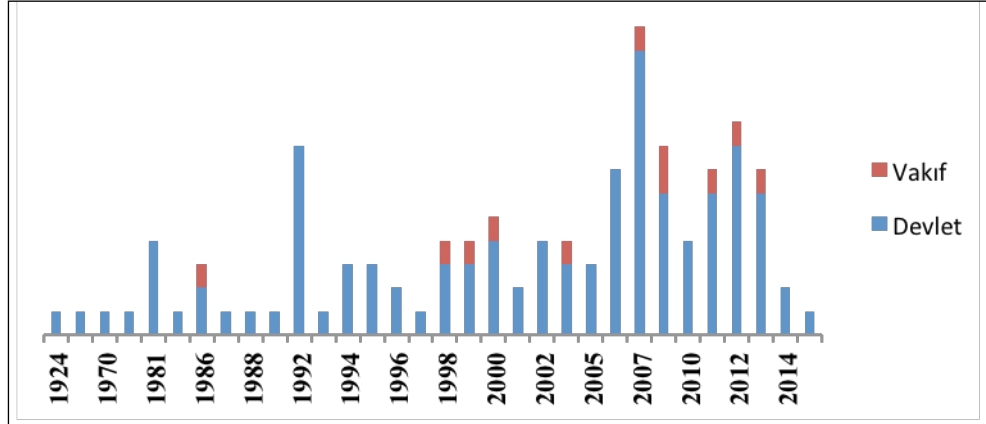
2015 yılı itibariyle 116 lisans programından 106'sı devlet, 10'u ise vakıf üniversitelerinde saptanmıştır. Devlet üniversitelerinde müzik eğitimi veren lisans programlarındaki artışa rağmen, vakıf üniversitelerinde sürekli bir artış gözlenmemiştir. Türkiye'de vakıf üniversitelerinin son yıllardaki artışı düşünüldüğünde (grafik 3) vakıf üniversitelerinin mesleki müzik eğitimine yönelik anabilim dalı/ana sanat dalı/ konservatuvar/ müzik bölümü gibi yeni lisans programları açma konusunda kısıtlı davrandıkları görülmektedir. Bu durumda, eğitim kurumu olmalarının yanı sıra kâr-zarar ilişkisi çerçevesinde ticari birer eğitim kurumu olan vakıf üniversitelerinin müzik eğitimi bölümü açmayı gerekli bulmadıkları düşünülebilir. Üniversitelerin kuruluş türü açısından mesleki müzik eğitimi programlarının dağılımı da Grafik 4'te verilmiştir.

Grafik 4'te görüldüğü gibi, Türkiye'de mesleki müzik eğitimi veren 116 lisans programının 106'sı (%91) devlet üniversitesinde, 10'u (%9) vakıf üniversitesinde yer almaktadır.

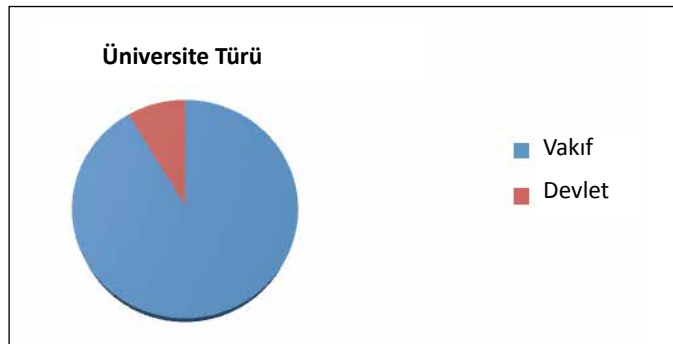
Program Türüne Göre Mesleki Müzik Eğitimi Veren Lisans Programları

Türkiye'de üniversitelerde yer alan mesleki müzik eğitimi lisans programları akademik teşkilatlanma hiyerarşisi, programın yapısı, türü ve amacı bakımından farklılık göstermektedir. Türkiye'de mesleki müzik eğitimi veren lisans programları Türk müziği devlet konservatuvarları, klasik batı müziği konservatuvarları, eğitim fakülteleri güzel sanatlar eğitimi bölümlerine bağlı müzik öğretmenliği anabilim dalları, güzel sanatlar fakültelerine bağlı müzik bilimleri ve müzik teknolojileri bölümleri, temel bilimler bölümü, müzik ve sahne sanatları fakülteleri müzik bölümleri olarak sıralanabilir. Üniversitelerde lisans düzeyinde mesleki müzik eğitimi veren programların dağılımı grafik 5'te verilmiştir. Grafikte güzel sanatlar fakültesi (GSF), güzel sanatlar tasarım ve mimarlık fakültesi, sanat tasarım ve mimarlık fakültesi ile sosyal ve beşeri bilimler fakültesine bağlı müzik bölümleri 'güzel sanatlar fakültesi müzik bölümü' kategorisinde değerlendirilmiştir.

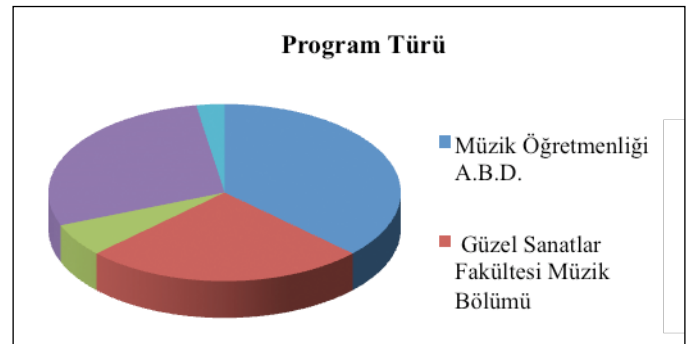
Grafik 5 değerlendirildiğinde, Türkiye'de en fazla sayıda olan program türü 43 ile (%37) müzik öğretmenliği anabilim dalıdır. Sayısal anlamda ikinci sırada 33 adet (%28) devlet konservatuvarı gelmektedir. Türkiye'de 30 adet (%26) GSF müzik bölümü,

Grafik 3: Türkiye'de mesleki müzik eğitimi veren lisans programlarının yıllara göre sayıları.

Grafik 4: Mesleki müzik eğitimi lisans programlarının üniversitelerin kuruluş türü açısından dağılımı.

Grafik 5: Üniversitelerde lisans düzeyinde eğitim veren mesleki müzik eğitimi programlarının dağılımı.

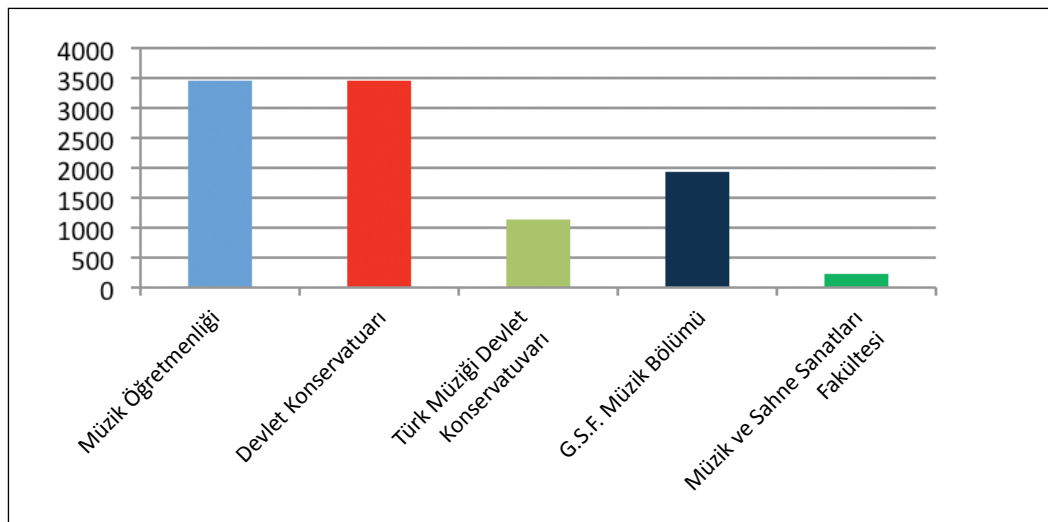
yedi adet Türk müziği devlet konservatuvarı ve üç adet müzik ve sahne sanatları fakültesi bulunmaktadır. Türkiye’de mesleki müzik eğitiminin çeşitliliğine rağmen türlerin program çıktıları, mesleki anlamda muğlak bir görünüm sergilemektedir. Farklı üniversitelerin aynı başlığı taşıyan bölümlerinde bile öğretim programları ve program çıktıları bakımından farklılıklar görülmektedir. Örneğin Akdeniz Üniversitesi GSF Müzik Bölümü programının hedef çıktısı ‘bölüm mezunları, özel kamu ve kuruluşlarında alanlarına göre müzisyen olarak görev alabilir’ şeklinde tanımlanmıştır.² Kırıkkale Üniversitesi GSF Müzik Bölümü ise programının hedefini ‘mezun olan öğrencilerimiz dört yıllık eğitim-öğretim döneminde formasyon eğitimlerini de alarak hem birer müzikolog hem de birer müzik öğretmeni donanımına sahip olarak mezun olmaktadır’ şeklinde tanımlamıştır.³ Yener ve Apaydınlı (2016)’ya göre konservatuvarlarda farklı sanat dallarında eğitim verilmektedir ve bu okullardan mezun olanlar, mezun oldukları ana sanat dallarına göre sanatçı, besteci (kompozitör), müzikolog gibi unvanlara sahip olmaktadır. Ancak bu kurumların yapılanmaları dikkatli incelendiğinde farklı isimlendirmelerle aynı işleve sahip birçok ana sanat dalı olduğu görülmektedir. Türkiye’de Güzel Sanatlar Fakülteleri Müzik Bölümleri ilk olarak 1975 yılında Ege Üniversitesi bünyesinde müzik alanında bilimsel araştırma yapılması amacıyla kurulmuştur. Fakat güzel sanatlar fakülteleri zaman içerisinde performans alanına ilişkin program türleri açmak suretiyle konservatuvarların amaçladığı öğrenci çıktısı hedeflerine yönelerek ve 1975 yılındaki kuruluş amaçlarından saparak konservatuvarlarla benzer amaçlı programlara dönüşmüşlerdir (Yener & Apaydınlı, 2016). Genel olarak değerlendirildiğinde Türkiye’de mesleki müzik eğitimi veren yükseköğretim kurumlarının akademik teşkilatlanma, amaç ve program bakımından tutarsız bir görünüm sergiledikleri söylenebilir. Örneğin Karabük Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Müzik Ana Sanat Dalı ders içerikleri ve öğretim programı bakımından eğitim fakültesi ‘müzik öğretmenliği anabilim dalına’ benzer bir özellik gösterir-

ken, Kocaeli Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Performans Ana Sanat Dalı ‘konservatuvar’ yapılanmasını çağrıştırmaktadır. Mesleki hedef anlamında da güzel sanatlar fakültelerinin ortak bir öğrenci çıktısı hedeflediği söylenemez. Kimi üniversitelerin güzel sanatlar fakültesi müzik bölümü ana sanat dalları misyon olarak ‘ıcracı, sanatçı yetiştirmek’ kavramlarını kullanırken, kimileri ise bölümden mezun olduktan sonra öğrencilerini ilgili kurumlarda araştırmacı ve güzel sanatlarla ilgili eğitim kurumlarında akademik eleman olarak çalışabilirliğe vurgu yapmaktadır.

Öğrenci Sayılarına Göre Mesleki Müzik Eğitimi Veren Lisans Programları

Tablo 2’ye göre anabilim dalı, bölüm, fakülte ya da konservatuvar farkı gözetmeksizin tüm üniversitelerde lisans düzeyinde mesleki müzik eğitimi alanında öğrenim görmekte olan öğrenci sayısı 10348’dir. Bu durum her yıl ortalama 2547 mesleki müzik eğitimi lisans mezunu anlamına gelmektedir. Bu sayıya yeni açılan üniversiteler ile daha eski yıllarda kurulmuş olmasına rağmen son 15 yıllık süreçte bünyesine yeni müzik bölümü, müzik öğretmenliği anabilim dalı ya da konservatuvar katmaya çalışan, kuruluş aşamasındaki ve öğrenci alımına henüz başlamamış üniversiteler dâhil değildir. Tablo 2’nin dipnotunda belirtildiği gibi kimi programlar kuruluş aşamasında olduklarından henüz tüm sınıflarında öğrenci bulunmamaktadır. 10348 öğrencinin program türüne göre dağılımı Grafik 6’da verilmiştir.

Grafik 6 incelendiğinde üniversitelerde en fazla sayısal çoğunluğa sahip program türü müzik öğretmenliği anabilim dalı olmasına rağmen öğrenci sayısı bakımından en fazla sayıyı 3462 ile (%34) devlet konservatuvarı öğrencileri, en kalabalık ikinci kategoriye 3445 öğrenci sayısı ile müzik öğretmenliği anabilim dalı (%33); oluşturmakta, bunu 1932 öğrenci sayısı ile (%18) GSF ‘müzik bölümü’ öğrencileri takip etmektedir. Dördüncü sırada 1122 öğrenci sayısı ile (%11) Türk Müziği Devlet Kon-

Grafik 6: Lisans düzeyinde mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerin program türüne göre dağılımı.

²<http://gsf.akdeniz.edu.tr/muzik-bolumu>

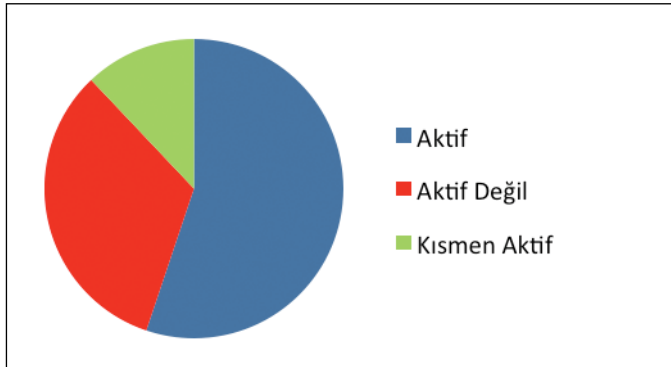
³<https://muzik.kku.edu.tr/Bolum/Sayfa/Index?Sayfa=BolumNedenBolumumuz>

servatuarı ve en az öğrenci sayısı olan 227 (%4) ile Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi takip etmektedir. Kategorik yaklaşımlar olarak Devlet Konservatuarları, Türk Müziği Devlet Konservatuarları ile birlikte ele alındığında tüm programlardan fazla öğrenci sayısına sahiptir. Toplam konservatuar öğrencisi 4584, tüm programlar içindeki oranı ise %45'tir.

Aktif Olma Durumlarına Göre Mesleki Müzik Eğitimi Veren Lisans Programları

Yeni açılan mesleki müzik eğitimi lisans programları çeşitli sebeplerden aktif olarak eğitim-öğretim faaliyetlerine başlamamakta ya da kısmen başlamaktadırlar. Türkiye'de aktif olarak eğitim-öğretim faaliyetlerine başlamayan ya da kısmen başlamış olan programlar sebep ilişkisi içinde şu şekilde kategorize edilebilir:

- YÖK tarafından resmi olarak kuruluşu tamamlanmış olmasına rağmen, yeterli öğretim üyesini tamamlamadığı için öğrenci alımına başlamamış program, bölüm, konservatuar ya da fakülteler
- YÖK tarafından resmi olarak kuruluşu tamamlanmış olmasına rağmen, yeterli fiziksel olanakları tamamlamadığı için öğrenci alımına başlamamış program, bölüm, konservatuar ya da fakülteler
- Öğrenci alımına yeni başladığı için lisans düzeyinde ikinci, üçüncü veya dördüncü sınıf öğrencisi olmayan programlar

Grafik 7: Mesleki müzik eğitimi veren lisans programlarının aktif olup olmama durumu.

Tablo 3: Aktif Olmayan Bölüm ya da Programların Türüne Göre Sayısal Dağılımı

	Müzik Öğretmenliği AD	Türk Müziği Devlet Konservatuarı	Devlet Konservatuarı	GSF Müzik Bölümü	Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi
Aktif Değil	18	1	5	13	1
Aktif	24	2	23	13	2

Tablo 4: Kısmen Aktif olan Bölüm ya da Programların Türüne Göre Sayısal Dağılımı

Müzik Öğretmenliği AD	Türk Müziği Devlet Konservatuarı	Devlet Konservatuarı	GSF Müzik Bölümü	Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi
1	4	5	4	-

- Yeterli öğretim üyesi bulunmadığından bütün bölüm, ana bilim ya da ana sanat dallarında eğitim öğretime başlamamış, kısmen bazı ana sanat dalı ya da bölümlerine öğrenci alan programlar

Türkiye'de mesleki müzik eğitimi veren lisans programlarının aktif olma durumları Grafik 7'de belirtilmiştir.

Grafik 7 incelendiğinde üniversitelerde lisans düzeyinde eğitim veren mesleki müzik eğitimi programlarının %55'i aktif, %33'ü ise aktif değildir. On dört program ise (%12) kısmen aktif olarak eğitim öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir. Aktif olmayan ve kısmen aktif olan program sayılarının toplamı 52'dir (%45). Aktif olmayan programların tamamı 2002 ve daha sonraki yıllarda açılan programlardır. Aktif olmayan programlardan kuruluş yılı açısından en eski tarihli olan program 2002 yılı ile Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalıdır. Aktif olmayan bölüm ya da programların türüne göre sayısal dağılımı karşılaştırmalı olarak Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3 değerlendirildiğinde aktif olmayan program türleri içinde 18 tane müzik öğretmenliği anabilim dalı olduğu görülmektedir. On üç üniversitenin ise güzel sanatlar fakültesi müzik bölümü aktif değildir. Kısmen aktif olan bölüm ya da programların türüne göre sayısal dağılımı Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4'te görüldüğü gibi kısmen aktif olan toplam 13 program saptanmıştır. Aktif olan lisans programları ile aktif olmayan ya da kısmen aktif olan program sayıları birlikte değerlendirildiğinde her program türünün nicel artış büyüklükleri görülecektir. Aktif olan lisans programları ile aktif olmayan ya da kısmen aktif olan program sayıları birlikte Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5 değerlendirildiğinde 64 aktif program, 52 aktif olmayan/kısmen aktif olan program görülmektedir. Bu durum program türü farkı gözetilmediğinde Türkiye'de mesleki müzik eğitimi veren lisans programlarında mevcut duruma oranla %81'lik bir artış olduğu görülmektedir. Mevcut durumda öğrenim gören öğrenci sayısının 10188 olduğu ve henüz aktif olmayan ya da kısmen aktif olan programların tamamen aktif olması düşünüldüğünde lisans düzeyinde mesleki müzik eğitimi alan öğrenci sayısı yaklaşık 18450 kişi olacaktır. Bu yeni açılan mesleki müzik eğitimi programlarının kontenjan hedefine ulaştıklarında her yıl ortalama 4610 öğrenci mezun etmeleri anlamına gelmektedir.

Mesleki Müzik Eğitimi Programlarından Mezun Olan Öğrencilerin İstihdamına Yönelik Bulgular

Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalına İlişkin Durum

Araştırmada ele alınan mesleki müzik eğitimi lisans programları içinde üniversite sayısı bakımından en fazla olan program türü, eğitim fakültelerine bağlı faaliyet gösteren müzik öğretmenliği anabilim dalıdır. 2015 yılı itibarıyla Türkiye’de 24 adet aktif, 19 adet de aktif olmayan ya da kısmen aktif olan müzik öğretmenliği anabilim dalı bulunmaktadır. Bu %79 oranında bir artışa tekabül etmektedir. 2015 itibarıyla toplam 3445 müzik öğretmeni adayı müzik eğitimi anabilim dallarında öğrenim görmektedir. Bu, yılda ortalama 861 mezun anlamına gelmektedir. Kuruluş aşamasındaki müzik öğretmenliği programı sayısı ise 19’dur. Mevcut durumun ortalaması alındığında ve kuruluş aşamasındaki müzik öğretmenliği programlarının benzer bir ortalama ile öğrenci alacakları varsayıldığında öğrenim gören müzik öğretmenliği anabilim dalı öğrenci sayısı 6166’dır. Bu da yine bir varsayım olarak yılda 1541 mezun anlamına gelmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı’nın son beş yıldaki müzik öğretmeni ilk atama sayıları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6’daki verilere göre 2010-2015 yılları arasında MEB’de müzik öğretmeni olarak görev yapmak için 12429 başvuru

yapılmış, 4265 kişi atanmış ve 8164 başvuru sonuçsuz kalmıştır. Beş yıllık dönemde başvuru sayıları ile atanan müzik öğretmenin oranı %35’dir. Bu durumda mevcut müzik öğretmeni adaylarının MEB’in istihdam bakımından ihtiyaç duyduğu sayıdan yüksek olduğu sonucuna varılmaktadır. Alanda yapılan araştırmalar öğretmen adaylarının atanma ve iş bulma ile ilgili yoğun kaygı duyduklarını göstermektedir. Öğretmen adaylarının henüz birinci sınıf olmalarına rağmen en büyük kaygıları %56.3 oranı ile atanmaya ilişkindir (Eret-Orhan & Ok, 2014). YÖK, yeni bir düzenleme ile Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı dışında yer alan bazı müzik programlarına formasyon alma/tamamlama yöntemi ile müzik öğretmeni olabilmek yolunu açmıştır. MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı’nın 2014 yılı ‘Öğretmenlik Alanları Atama ve Ders Okutma Esaslarında, Madde 4’te yer alan ‘Öğretmen adayları ve öğretmenlerin, mezun oldukları lisans düzeyindeki yükseköğretim programına bağlı olarak atabilecekleri alanlar Tablo 7’de verilmiştir (MEB, 2014).

Tablo 7’de görüldüğü gibi müzik öğretmenliği mesleği, YÖK ve MEB’in işbirliğinde uygulamaya konulan Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans ya da Pedagojik formasyon eğitimi ile farklı müzik eğitimi veren fakülte, bölüm ya da alanlar için mümkün olabilmektedir. Bu durum, istihdam ve atama olanakları bakımından sınırlı bir alana sahip olan müzik öğretmeni adaylarının ‘rekabet’ edecekleri meslektaş sayılarının kendi

Tablo 5: Aktif Olan Lisans Programları İle Aktif Olmayan-Kısmen Aktif Olan Program Sayıları

	Müzik Öğretmenliği	Türk Müziği Devlet Konservatuvarı	Devlet Konservatuvarı	GSF Müzik Bölümü	Müzik ve Sahne Sanatları
Aktif	24	2	23	13	2
Aktif Değil veya Kısmen Aktif	19	5	10	17	1

Tablo 6: Milli Eğitim Bakanlığı 2010-2015 Müzik Öğretmeni İlk Atama Sayıları

Atama Dönemi	Başvuran Müzik Öğrt. (Sayı)	Atanan Müzik Öğrt. (Sayı)	Atanamayan Müzik Öğrt. (Sayı)	Atanamayan Müzik Öğrt. (%)
2015 Şubat	914	343	571	62
2014 Eylül	1691	905	786	46
2014 Şubat	573	223	350	61
2013 Kasım	109	1	108	99
2013 Eylül	193	189	4	2
2012 Eylül Ek Atama	1240	135	1105	89
2012 Eylül	2533	913	1620	63
2012 Şubat	1259	376	883	70
2011 Temmuz	789	129	660	83
2011 Haziran	1955	707	1248	64
2010 Sözleşmeli	319	127	192	60
2010 Sözleşmeli	488	98	390	79
2010 Kadrolu	366	119	247	67
Toplam	12429	4265	8164	65

programlarındaki mezun sayısından çok daha fazlası olacağı anlamına gelmektedir. Kıvanç-Öztuğ'a (2012) göre alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde, eğitim politikaları oluşturulurken büyük çoğunlukla müzik eğitime özel olarak yer verilmediği görülmektedir.

Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümlerine İlişkin Durum

Mesleki müzik eğitimi veren yükseköğretim kurumları içerisinde GSF Müzik Bölümleri/Müzik bilimleri bölümleri de sayısal anlamda oldukça önemli bir yer teşkil etmektedir. Kuruluş aşamasında olanlarla birlikte sayısı 30 olan güzel sanatlar fakültesi müzik bölümlerinin mevcut öğrenci sayısı 1932'dir. Mevcut müzik bölümü sayısının iki katından fazlası kuruluş aşamasındadır. Kuruluş aşamasını tamamlandı ve öğretim faaliyetlerine aktif olarak başladığında ve benzer sayıda kontenjan alınması durumunda bu sayının da iki katına yakın olacağı varsayılabilir. Güzel Sanatlar Fakültesi müzik bölümleri kuruluş yapısı, akademik teşkilatlanma biçimi, amacı, programı ve öğrenci çıktıları

açısından kendi aralarında da ortak bir görünüm sergilemektedirler. Örneğin Karabük Üniversitesi GSF Müzik Bölümü üç ana sanat dalından oluşmaktadır. Bunlar, müzik ana sanat dalı, Türk halk müziği ana sanat dalı ve Türk sanat müziği ana sanat dalıdır. Fakat program içeriği, ders içerikleri ve kredi sayıları bakımından müzik öğretmenliği anabilim dalı programıyla %90 benzerlik göstermektedir. Nevşehir Üniversitesi GSF Müzik ve Sahne Sanatları Bölümü ise Müzik Ana Sanat Dalı ve Sahne Sanatları Ana Sanat Dalı olmak üzere iki farklı birimi bünyesinde barındırmaktadır. Atatürk Üniversitesi GSF Müzik Bilimleri Bölümü ise klasik konservatuvar teşkilatlanmasına benzer şekilde kompozisyon, üflemeli-vurmalı sazlar, vb. ana sanat dallarından oluşmaktadır. Bu Müzik Bilimleri bölümünün amacı "...ulusal ve evrensel müzik kültürünü öğrenmek suretiyle özgün yaratılar üretebilen müzik bilimcileri ve müzik teknolojileri yetiştirmektir. Bu nedenle öğrencilerimiz, Cumhuriyetimizin ve modern çağın ilkelerini anlayabilen ve yorumlayabilen sanatçı bireyleri olarak yetiştirilmektedir..." şeklinde açıklamakta-

Tablo 7: Öğretmen adayları ve öğretmenlerin mezun oldukları lisans düzeyindeki yükseköğretim programına bağlı olarak atanabilecekleri alanlar

Atamaya Esas Olan Alan	Mezun Olduğu Yükseköğretim Programı/Fakülte	Okutacağı Dersler
Müzik	1. Müzik Öğretmenliği	- Müzik Alt Alanı
	2. Müzik Bölümü/Anabilim Dalları *	- Sanat Etkinlikleri (Ortaokul)
	3. Müzik ve Sahne Sanatları Bölümünün;	- Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin Müzik alanı ile ilgili dersleri
	- Müzik Toplulukları Ana Sanat Dalı *	- Diğer Alanların Müzik alanı ile ilgili dersleri
	- Duysal (ses) Sanatları Tasarımı Anabilim Dalı*	
	4. Güzel Sanatlar Fakültesi ve Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı ile Devlet Konservatuvarının;	
	- Temel Bilimler Bölümü */Kompozisyon Bölümü *	
	- Ses Eğitimi Bölümü*	
	- Müzik Bilimleri Bölümü *	
	- Çalgı Bölümleri: Nefesli Çalgılar, Yaylı Çalgılar, Vurmalı Çalgılar, Pişano ve Harp, Pişano, Mızraplı Çalgılar *	
	- Bando Şefliği*	
	- Folklor ve Etnomüzikoloji */-Müzikoloji	
	- Opera */-Şan ve Opera *	
	- Opera ve Konser Şarkıcılığı	
	- Türk Sanat Müziği	
	- Şan/-Türk Halk Oyunları	
	- Türk Müziği /-Türk Musikisi	
	- Koro/-Müzik Teknolojisi/-Müzik Teorisi	
	- Türk Halk Müziği/Türk Halk Müziği (Ses Eğitimi Ana Sanat Dalı/Çalgı Eğitimi Ana Sanat Dalı)	
	<i>(*) Bakanlık ve Yükseköğretim Kurulu (YÖK) iş birliği ile açılan/açılacak olan Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans ya da Pedagojik Formasyon Programı/Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifikası Programını başarı ile tamamlayanlar.</i>	

dır. Nevşehir Üniversitesi Müzik Bölümü resmi internet sayfasında programın amacını “müzik ve sahne sanatları bölümü, mezun vereceği öğrencilerinin sanatçı, araştırmacı, eleştirmen, sanat danışmanı ve müzik yönetmeni olarak çalışabileceklerini sağlamasının yanı sıra müzik toplulukları, orkestra ve korolarda icracı veya müzik eğitimi verilen eğitim kurumlarında öğretim elemanı olarak sanatlarını sürdürmelerini amaçlamaktadır” şeklinde ifade etmektedir. Akdeniz Üniversitesi GSF ise programın çıktısını “...bölüm mezunları özel kamu ve kuruluşlarında alanlarına göre müzisyen olarak görev alabilirler” şeklinde ifade etmektedir. Bünyesinde konservatuvar gibi ana sanat dalları barındırmasında rağmen lisans düzeyinde eğitim veren bu bölümlerin hiçbirinin orta öğretim ve ilköğretim kademeleri bulunmamaktadır. Konservatuvarların ve klasik batı müziğinin beşiği olarak bilinen Avrupa ülkelerinde dahi müzik alanında sanatçı yetiştirebilmek için ihtiyaç duyulan ortalama süre on yıldır. Bu durumda lisans devresinde öğrenci alımına başlayan ve akademik teşkilatlanması, program çıktıları, amacı, öğretim programı kendi arasında oldukça farklılıklar gösteren güzel sanatlar fakültesi müzik bölümlerinin evrensel normda sanatçı yetiştirmelerinin güç olacağı söylenebilir. Güzel sanatlar fakülteleri müzik bölümlerinin öğrenci profilinde programdan kaynaklanan tanımsızlık olgusu, öğrencilerin benlik kavramlarını da etkileyebilmektedir. Deniz ve Azeri’ye (2006) göre konservatuvar öğrencileri, genel lise ve AGSL öğrencilerine göre daha olumlu benlik kavramına sahiptir. Bu farklılık konservatuvar öğrencilerinin müzik eğitimine daha küçük yaşta başlamaları, müzik eğitimini daha yoğun olarak almaları ve mesleki hazırlık çalışmalarına daha çok zaman ayırmaları, öğretmenlerinin, ailelerinin, çevrenin onlara yükledikleri sanatçı kimliği ile kendilerini daha çok özdeşleştirmeleri gibi sebeplerden kaynaklanabilmektedir (Deniz & Azeri, 2006). Bu bulgular Çelenk’in (2016: 63) araştırma sonuçları ile tutarlılık göstermektedir. Bu çalışmada Türkiye’de mesleki müzik eğitimi veren kurumların kuruluş amaçları ile mevcut işleyişleri arasında önemli farklılıklar olduğu saptanmıştır (Çelenk, 2016).

Devlet Konservatuvarı, Türk Müziği Devlet Konservatuvarı, Müzik ve Sahne Sanatları Fakültelerine İlişkin Durum

Türkiye’de Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze kadarki süreçte açılmış olan ve faaliyet gösteren opera sayısı altıdır. Bunlar Ankara, İstanbul, Antalya, Mersin, İzmir ve Samsun Devlet Opera ve Balesi Müdürlüklerine bağlı olarak faaliyet göstermektedir. Türkiye’de Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı altı senfoni orkestrası, bir çoksesli müzik korosu, dört Türk Halk Müziği korosu, sekiz Klasik Türk Müziği korosu ve yedi adet Türk Müziği topluluğu faaliyet göstermektedir. Bunlarla birlikte büyükşehir belediyelerine bağlı iki senfoni orkestrası, bazı büyükşehir belediyelerinde popüler müzik icra eden kent orkestraları bulunmaktadır. Çeşitli vakıfların çatısı altında 4 senfoni orkestrası bulunmaktadır. Bu sayılar Avrupa ülkelerinin orkestra sayılarının oldukça altındadır. Örneğin Çek Cumhuriyetinde 29, Finlandiya’da 37, Almanya’da 87 sürekli orkestra bulunmaktadır. 2003 yılından günümüze kadarki süreçte Türkiye’de devlete bağlı yeni senfoni orkestrası kurulmamış, yeni bir adet (Samsun) opera açılmış, mevcut olanların da varlığı ve teşkilatlanma biçimi Türkiye Sanat Kurulu (TÜSAK) yasa tasarısı ile tartışmaya

açılmıştır. Yeni açılan üniversitelerle birlikte Türkiye’deki konservatuvar sayısı 40’a ulaşacaktır. Şu an aktif olan 25 konservatuvarda toplam 4584 lisans öğrencisi öğrenim görmektedir. Konservatuvarla benzer yapıda olan müzik ve sahne sanatları fakültesi sayısı ise üç’tür ve öğrenci sayısı 227’dir. Kuruluş aşamasında olan altı konservatuvar ve bir sahne sanatları fakültesi de düşünüldüğünde yedi yeni program etmektedir. Bu %30’luk nicel büyüme varsayımıyla yeni açılan yükseköğretim kurumlarının kuruluş aşamaları gerçekleşip faal olduklarında öğrenci sayılarının yaklaşık 5500 olması anlamına gelmektedir. Bu da yakın gelecekte yılda ortalama 1375 sanatçı/kompozitör/müzikolog mezun verilmesi anlamına gelmektedir. Dünya genelinde de sanatçıların istihdamı ve varlıklarını sürdürülebilmeleri çeşitli koşullarla ilişkilidir. Bireyin kendisini sanat alanındaki mesleki seçiminden dolayı iyi hissetmesinin koşulu, “bu alandaki çalışmalarınla ileride ne yapacaksın?” sorusuna yanıt verebilme durumuyla doğrudan ilişkilidir. Bu soruyu yanıtlayabilmek, seçilen sanat alanında yaşanan akademik hazırlık sürecinin, alanda uzmanlaşabilme, mesleki beceri ve tutumu geliştirebilme, alanda kariyer ve iş bulabilme sürecine ne oranda hizmet ettiğiyle de ilişkilidir (Luke, Diambra, & Gibbons, 2014). Sanat eğitiminde kariyer ve istihdam olanakları göz önüne alınmadığında, mesleki sanat öğrenimi alan kişilerin kendilerini güvende hissedebilmeleri için genellikle akademik alana yönelindikleri gözlenmektedir. Bu sınırlı istihdam sanatın, kendini tekrarlar şekilde hep akademik alana hapsolmesi riskini taşır.

TARTIŞMA, SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Yapılan araştırma Türkiye’de ‘yeni açılan üniversite’ olgusuna paralel olarak ‘yeni açılan mesleki müzik eğitimi veren fakülte, bölüm ve programlar’ olduğunu göstermektedir. Araştırma sonuçlarına göre Türkiye’de mesleki müzik eğitimi veren yükseköğretim kurumlarındaki artış iki boyutta gözlenmiştir. Bunlardan birincisi, yeni açılan üniversiteler içerisinde açılan müzik fakültesi, bölümleri ve programları; ikincisi ise daha önceki yıllarda kurulmuş olup bünyesine son yıllarda müzik fakültesi, konservatuvar, güzel sanatlar fakültesi müzik bölümleri ve müzik öğretmenliği anabilim dalları açan üniversitelerdir. Kuruluş aşamasındaki fakülte, bölüm ya da anabilim dallarının tam kontenjan ile faal olması durumunda ve program türü farkı gözetilmediğinde Türkiye’de mesleki müzik eğitimi veren lisans programlarında mevcut duruma oranla %81’lik bir artış olacağı öngörülebilir. İki durumun toplamı olarak, ülkenin şu anki istihdam olanaklarının üzerinde bir sayıda öğrencinin mesleki müzik eğitimi aldığı görülmektedir. Araştırmada fakülte, bölüm ya da program ayırt edilmeksizin 116 mesleki müzik eğitimi veren lisans programı saptanmıştır. Bu programların yalnızca 64’ü aktiftir. Kalan 52 programın açılabilmesi ya da tüm program/bölüm ve ana sanat dalları ile aktif olabilmesi için en başta yetişmiş öğretim üyeleri ve donanımlı müzik binalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Çetinsaya’ya (2014) göre 2003-2013 yıllarında bitirilen doktoraların temel bilim alanlarına göre oransal dağılımında ‘sanat’ alanının oranı %2.4’ tür. Bu oranın tüm sanat dallarını kapsadığı düşünüldüğünde yeni açılan müzik programı, fakültesi ya da bölümlerinin ihtiyaç duyduğu öğretim üyesi sayılarını karşılamasının daha uzun yıllara yayılacağı öngörülebilir. Yine Çetinsaya’ya (2014) göre herhangi bir politika müda-

halesi olmaması durumunda önümüzdeki yıllarda Türkiye’de ciddi oranlarda doktoralı öğretim elemanı ihtiyacının ortaya çıkacağı öngörülmektedir. Eğitimin niteliğini etkileyen unsurların başında alt yapı olanakları gelir (TÜBİTAK, 2005). Mesleki müzik eğitimi veren üniversite kurumlarının da, çalgı envanteri, akustik mimarisi, konser ve dinleti salonu olanakları gibi müzik eğitiminin niteliğini doğrudan etkileyen altyapı olanaklarının tespiti ayrı bir araştırma ile ele alınmalıdır.

Türkiye’de mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda öğrencilerin programa giriş yaşları dahi tutarlı bir görünüm sergilememektedir. Lise ve ilköğretim devresinden öğrenci alan programlar ile hiçbir yaş sınırı olmayan aynı türde programlar mevcuttur (Gök, 2017). Sadece bu durum bile mesleki müzik eğitiminin bir boyutu olan konservatuvarların yapılanma durumlarının yeniden gözden geçirilmesini gerektiren bir olgudur.

Mesleki müzik eğitimi alan öğrenci sayısındaki artış, gerekli akademik koşulların oluşturulmaması durumunda nitel sorunları da beraberinde getirecektir. Şu anki haliyle Türkiye’de müzik eğitimi veren üniversite kurumlarının eğitim yönetimine ve ciddi eğitim politikalarına ihtiyaç duyduğu açıktır. Eğitim yönetimi sadece mevcut eğitim kurumlarını yönetme süreci değil, belli gerekçelere dayanarak, belli amaçları gerçekleştirmek üzere eğitim kurumlarının nitelik ve niceliklerinin planlanmasıyla başlayan ve bu amaçları özümsemiş yöneticilerin göreve getirilmesiyle devam eden bir süreçtir (Okatan, 2014).

Mesleki müzik eğitimi alan öğrenci sayısındaki artış, eğitim-istihdam ilişkisini gündeme getirmektedir. Bu bağlamdaki sorun mesleki müzik eğitiminin alanına ve programına göre de değişiklikler arz etmektedir. Güzel Sanatlar Fakültesi müzik bölümlerinde ve konservatuvarlarda öğrenim gören öğrencilerin pedagojik formasyon ve tezsiz yüksek lisans kanalıyla müzik öğretmeni olarak atanabilmeleri, müzik öğretmenliği anabilim dallarında öğrenim gören öğrencilerin kısıtlı olan atanma olasılıklarını daha da azaltmaktadır. Eğitim, üretkenliğin ve kalitenin artırılmasında, değişim ile sürekliliğin dengelenmesinde önemli bir hizmet alanıdır. Dolayısıyla, eğitim kademeleri arasındaki geçiş olması ve belirli kademelerde meslek edinme imkânlarının sunulması önemlidir (TÜBİTAK, 2005). Tablo 2’ye göre her yıl yaklaşık 2550 kişi mesleki müzik eğitimi veren lisans programlarından mezun olmakta, yaklaşık 10348 öğrenci öğrenime devam etmektedir. Yeni açılan ve açılması planlanan program, fakülte ve bölümlerle bir o kadar kitlenin de mevcut sayıya eklenmesi beklenmektedir. 2014 yılı bütçe kanununa göre Kültür ve Turizm Bakanlığı’na ayrılan ödeneğin tüm bütçeye oranı %0.5’in altındadır. Bu durum, devlet teşebbüslü yeni sanat kurumlarının açılmasında da kısıtlamalara gidildiğini/gidileceğini göstermektedir. Üniversite mezunlarının istihdam durumları gözlemlenmesi ve kesin sayılarla ifade edilmesi güç bir durumdur. Ancak MEB’deki atama sayıları, yeni kurulan çok sesli orkestra, opera-bale kurumu, Türk Müziği Orkestrası topluluğu, çok sesli koro, Türk Halk Müziği korusu, Türk Sanat Müziği koroları ele alındığında mesleki müzik eğitimi veren kurumlardaki ve öğrenci sayısındaki artışın istihdam olanakları ile paralel olmadığı gözlemlenmektedir. Bu verilere göre özellikle sanatçı olmak amacıyla konservatuvar, sahne sanatları fakültesi ya da GSF müzik bölümlerinden mezun olacak öğren-

çilerinin özel sektör ve MEB dışında fazlaca istihdam seçeneklerinin kalmayacağı söylenebilir.

Müzik sanatçısının istihdamı dünya genelinde de güncel olarak tartışılan konulardandır. Müzik kariyeri, sanatsal yetkinliğe ulaşabilmek için çok uzun yıllara yayılan zorlu bir hazırlık süreci gerektirir. Mesleki müzik eğitimi veren üniversiteler programlarını öğrencilerinin profesyonel müzisyen, müzik eğitimcisi, sanatçı olabilmeleri yönünde oluştururlar; ne yazık ki okul hayatı ve çalışma hayatı arasında çoğu zaman zıtlık yaşanmaktadır (Latorre & Lorenzo, 2013). Mesleki müzik eğitimi alan kişilerin kariyer planlamalarında çeşitli sıkıntılar yaşadıkları da bilinmektedir. Müzik eğitimi bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin 1/3’ünün müzik öğretmeni olmayı tercih etmedikleri; yine 1/3’ünün mesleğe başladıktan sonraki on yıl içerisinde farklı çalışma alanlarına yöneldikleri bilinmektedir (Krueger, 2000; Madsen & Hancock, 2002). Müzik öğretmenliği bölümü öğrencilerinin dahi çeşitli sebeplerle müzik öğretmenliği mesleğine yönelmelerinde çelişkiler yaşanırken (Boyd, 1953; Thornton & Bergee, 2008; Davis, 1990; Brand, 2002); sanat alanında istihdam nedeniyle başarısızlığa uğrayan bir kitlenin dolaylı olarak müzik öğretmenliği mesleğine yönelmeleri, müzik eğitimi alanında daha büyük sıkıntılar doğuracaktır.

Her örgüt gibi eğitim örgütleri de, var oluş nedeni olan amaçlarını gerçekleştirme durumunu sürekli olarak izlemek ve bilgi edinmek zorundadır. Bu da eğitimin girdilerinin, sürecin ve çıktılarının planlı ve sürekli bir biçimde kontrol edilmesi ve değerlendirilmesi ile olanaklıdır (Toprakçı & Güngör, 2014). Araştırmada irdelenen ana problem çerçevesinde, Türkiye’de yeni üniversite açma/kurma anomalisi olarak tanımlanan olgunun, mesleki müzik eğitimi veren yükseköğretim kurumlarına da yansıdığı gözlenmiştir. Tarihsel anlamda da üniversitelere bir tür ‘dekoratif birim, etkinlik departmanı, vitrin’ gibi angaje edilen güzel sanatlar eğitimi ve müzik bölümleri birimlerinin ciddi eğitim politikalarına ihtiyaç duyduğu kesindir. Birbirine yakın şehirlerde aynı mesleki amaçlarla açılan ve öğretim üyesi ve altyapı açısından yetersiz müzik bölümlerinin bölge üniversiteleri olarak seçilen yerlerde birleştirilerek güçlendirilmesi gerekmektedir. YÖK’ün yeni üniversiteler içerisinde veya mevcut üniversiteler içerisinde yeni bir müzik öğretmenliği programı, konservatuvar, güzel sanatlar fakültesi müzik bölümü açma koşullarını iyi değerlendirmesi gerekmektedir. Araştırma sonuçlarına dayanılarak, yeni mesleki müzik eğitimi programı açılmaması, öğretim elemanı ve fiziksel altyapı eksikliği nedeniyle kısmen açık olanların bölge okulları aktif olmalarının sağlanması önerilmektedir.

Güzel Sanatlar Fakültesi müzik bölümlerinin program girdisi, süreç ve çıktılarının değerlendirilip 1975’teki kuruluş amaçlarına uygun olarak müzik bilimleri alanında araştırma yapan birimler haline getirilmeleri, aksi takdirde öğretim programlarına ilişkin tüm süreçleri gözden geçirilerek konservatuvara ya da müzik öğretmenliği bölümlerine evrilmeleri sağlanmalıdır. Konservatuvarların ve sahne sanatları fakültelerinin, evrensel rekabete ve kaliteye ulaşabilmeleri için, orta öğretim ve lise kademelerinin açılmaları sağlanmalıdır. Türkiye’de eğitim politikalarının sağlıklı bir zemine oturtulması için Kalkınma Bakanlığı, MEB ve YÖK gibi birimlerin ortak çalışmalarının artırılarak, eğitim yönetiminin güçlendirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Arap-Kavili, S. (2010). Türkiye yeni üniversitelerine kavuşurken: Türkiye’de yeni üniversiteler ve kuruluş gerekçeleri. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 65(1), 1-29.
- Aras, A. (2011). Müzik bölümü lisans öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinin belirlenmesi: Hacettepe üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı örneği. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 509-524.
- Brand, M. (2002). The love of music is not enough. *Music Educators Journal*, 55(5), 45-46.
- Boyd, E. W. (1953). Guidance and counseling in music education. *Music Educators Journal*, 39(3), 29-33.
- Conley, D. T. (2003). *Who governs our schools?* New York: Teachers College Press.
- Çelenk, K. (2016). Establishment aim and present situation of the institutions giving professional music education in Turkey. In W. Sayers & H. T. Sümbüllü (Eds.), *Music and Music Education from Ottoman Empire to Modern Turkey* (pp. 54-64). London & Istanbul: AGP Research.
- Çetinsaya, G. (2014). *Büyüme, kalite, uluslararasılaşma: Türkiye yükseköğretimi için bir yol haritası*. 2. Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basımevi.
- Davis, G. L. (1990). *A study of factors related to career choices of high school senior honor band students in Nebraska*. *Dissertation Abstracts International*, 52(3), 838.
- Demirer, Y., Duran, M., & Orhangazi Ö. (2000). *Ateş altındaki üniversite. Özgür Üniversite Defteleri 5*. Ankara: Özgür Üniversite Yayınları.
- Deniz, J., & Azeri, S. (2006). Mesleki müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik kavramlarının incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 23(1), 99-106.
- Efland, A. (1989). *A history of art education intellectual and social currents in teaching the visual arts*. New York, NY: Teachers College Press.
- Eichhorst, W., Rodríguez-Planas, N., Schmidl, R., & Zimmermann, K. F. (2015). A road map to vocational education and training in industrialized countries. *ILR Review*, 68(2), 314-337. DOI: 10.1177/0019793914564963.
- Eret-Orhan, E., & Ok, A. (2014). Öğretmenlik programlarını kimler tercih ediyor? Adayların giriş özellikleri ve öğretmenliğe yönelik tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(4), 75-92.
- Galey, S. (2015). Education politics and policy: Emerging institutions, interests, and ideas. *The Policy Studies Journal*, 43(1), 12-19.
- Gök, M. (2017). Türkiye’de mesleki çalgı eğitiminde yaş olgusuna ilişkin sorunlar ve çözüm önerileri. IV. IMCOFE International Multidisciplinary Congress of Eurasia. 23-25 August, 23-25, 2017, Roma, Italy. Proceedings Book (pp: 549-556).
- Gün-Duru, E., & Köse, S. (2012). Müzik öğretmenliği eğitiminde yapılanma modelleri (Türkiye, Avusturya, Finlandiya, Danimarka ve Texas örnekleri). *E-Journal of New World Sciences Academy*, 7(3), 235-245
- Günay, D., & Günay, A. (2011). Quantitative developments in Turkish higher education since 1933. *Journal of Higher Education and Science*. 1(1), 1-22. Retrieved from http://higheredu-sci.beun.edu.tr/pdf/pdf_HIG_1517.pdf
- Henig, J. R. (2013). *The end of exceptionalism in American education: The changing politics of school reform*. Cambridge, MA: Harvard Education Press. Retrieved from http://www.tmdk.itu.edu.tr/tr/main/page_detail/127.
- İçli, G. (2001). Eğitim, istihdam ve teknoloji. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 61-75.
- İnal K. (2009). *Neoliberal eğitim ve üniversiteler*. Retrieved from <http://asistangirisimi.blogspot.com/2009/02/neoliberalizm-ve-universitelerk.html>
- Karadağ, E. (2010). Eğitim bilimleri doktora tezlerinde kullanılan araştırma modelleri: Nitelik düzeyleri ve analitik hata tipleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 16(1), 49-71. Retrieved from https://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/105776-20110602151415-karadag_engin.pdf
- Kıvanç-Öztuğ, E. (2012). Eğitim politikalarında müzik eğitiminin yeri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 119-124.
- Korkmaz, A. (2006). Eğitim ve Ekonomi Arasındaki İlişkiler. In L. Küçükahmet (Ed.), *Eğitim Bilimine Giriş* (pp: 96-97). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Krueger, P. J. (2000). Beginning music teachers: Will they leave the profession? *Applications of Research in Music Education*, 19(1), 22-26.
- Latorre, I. S. & Lorenzo, O. (2013). Relations between study and employment: Music graduates in Puerto Rico. *Arts and Humanities in Higher Education*, 12(2-3), 161-168.
- Luke, C., Diambra, J. F., & Gibbons, M. M. (2014). An exploration of complimentary factors in career and student development in the liberal arts. *College Student Journal*, 48(2), 209-220.
- Madsen, C., & Hancock, C. (2002). Support for music education: A case study of issues concerning teacher retention and attrition. *Journal of Research in Music Education*, 50(1), 20-36.
- Merriam, S. (1998). *Qualitative research and case study applications in education*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2006). *2006 ilköğretim Sanat Etkinlikleri Dersi Öğretim Kılavuzu (1-8. Sınıflar)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2013). *Milli Eğitim İstatistikleri 2013*. ISSN: 1300-0993, ISBN 978-975-11-3808-8, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2014). *Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı öğretmenlik alanları, atama ve ders okutma esasları*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Nash, M. A. (2013). Cultivating our “musical bumps” while fighting the “progress of popery”: The rise of art and music education in the Mid-Nineteenth Century United States. *Educational studies*, 49(2), 193-212, DOI: 10.1080/00131946.2013.783837.
- Okatan, İ. (2014). *Müzik eğitimi yönetimi ve değerlendirme ilişkileri*. 1924-2004 Müzik Muallim Mektebinden günümüze müzik öğretmeni yetiştirme sempozyumu. Süleyman Demirel Üniversitesi, 7-10 Nisan 2004, Isparta, Türkiye. Retrieved from <http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/I-Okatan.pdf>
- Thornton, L. & Bergee, M. (2008). Career choice influences among music education students at major schools of music. *Bulletin of the Council for Research in Music Education*. (177), 7-17.
- Tok, T. N. (2012). Türkiye’deki siyasal partilerin eğitim söylemleri ve siyasaları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 18(2), 273-312.

- Topoğlu, O., & İşgörür, Ü. (2013). Türkiye’de batı müziği eğitimi veren devlet konservatuvarları ve vakıf üniversiteleri müzik bölümlerinin belirlenmesi ve bu kurumlarda eğitim veren akademisyenlerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Turkish Studies: International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 8(12), 1309-1320.
- Toprakçı, E., & Güngör, A. A. (2014). Educational policies of the political parties in Turkey. *Educational Policy Analysis and Strategic Research*, 9(1), 5-36.
- TÜBİTAK. (2005). *Eğitim ve insan kaynakları sonuç raporu ve strateji belgesi*. Ankara: TÜBİTAK.
- Uçan, A., (1992). Sanat eğitiminin niteliği, üç ana türü ve bazı temel sorunları. *Orkestra Aylık Müzik Dergisi*, (207), 25-49.
- Uçan, A. (2005). *Müzik eğitimi. Temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar ve Türkiye’deki durum*. 3. Baskı. Ankara: Evrensel Müzikeyi.
- Vatansever, A., & Gezici-Yalçın, M. (2015). *Ne ders olsa veririz-Akademisyenin vasıfsız işçiyeye dönüşümü*. 3. Baskı. Ankara: İletişim Yayınları.
- Yayla, F. (2004). 1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden günümüze müzik öğretmeni yetiştiren kurumlar ve müzik öğretmeni yetiştirme yaklaşımları ışığında genel durum. 1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden günümüze müzik öğretmeni yetiştirme sempozyumu. Süleyman Demirel Üniversitesi, 7-10 Nisan 2004, Isparta, Türkiye. Retrieved from http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/F-Yayla_2.pdf
- Yener, S. & Apaydınlı, K. (2016). Türkiye’de mesleki müzik eğitimi veren kurumların çeşitliliği ve mezunların istihdam sorunları. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 42, 225-249.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (2006). *Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Mevzuatı*. İstanbul: Yalın Yayıncılık.